

NOTATY Z PRAKTYKI

ANDRZEJ OWCZAREWICZ

SAMOISTNA ARTERIOSKLEROZA U KUROPATW

Katedra Anatomii Patologicznej Wydziału Weterynarii WSR
w Lublinie

Kierownik: doc. dr B. RUBAJ

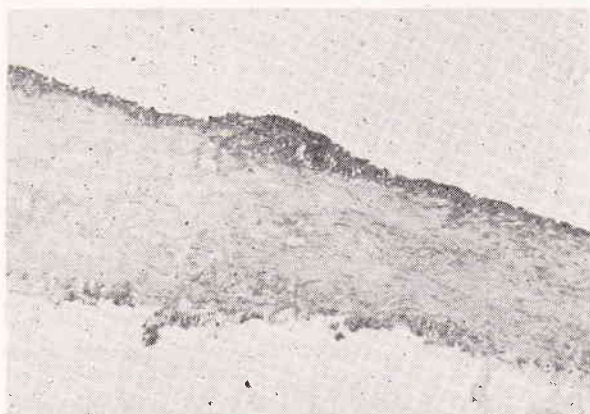
Zmiany miażdżycopodobne u ptactwa były opisywane już wielokrotnie. Dotyczą one zarówno ptactwa domowego jak i żyjącego na wolności. Stwierdzono, że zmiany naczyniowe występują najczęściej u kuropatwych (5, 6), i wg Dauberta (cyt. za 6) u sztuk starszych, powyżej 1 roku mogą wynosić około 75% badanych ptaków.

Badania własne

Materiał stanowiły serca i aorty kuropatw padłych w ODH „Wierchowiska” w zimie 1968 r. Ptaki odławiano i przed wysłaniem za granicę przetrzymywano w wolierach. Ogółem przebadano 70 sztuk, z których większość stanowiły młode, kilkumiesięczne kuropatwy. Do badań pobierano wycinek serca zawierający naczynia wieńcowe oraz aortę aż do odjęcia tętnic nerkowych. Makroskopowo (przy użyciu lupy) przebadano naczynia 52 kuropatw a 18 poddano badaniu histologicznemu. Wycinki serca i naczyń utrwalano w 5% formalinie, a skrawki parafinowe zabarwiano: hematoksyliną-eoźwna, metoda azanowa, orceiną wg Tanzera-Urta i błękitem alcjanowym.

Omówienie wyników

Zmiany naczyniowe stwierdzono u dwóch kuropatw. W obu przypadkach zmiany zlokalizowane były w aorcie w jej odcinku brzuszonym i znacznie różniły się stopniem zaawansowania. W pierwszym przypadku polegały one na obecności bardzo małej włóknistej płytki uformowanej w obrębie intymy. Śródbłonek pokrywający płytkę był nieuszkodzony, natomiast w części przypadkowej płytki widoczne były duże, piankowate komórki przypominające aterofile zawierające związki tłuszczowe. Błona elastyczna wewnętrzna w miejscu powstałej płytki była znacznie pofałdowana i poprzerwana (ryc. 1).

Fot. J. Pacewicz

Ryc. 1

W przypadku drugim zmiany były bardzo zaawansowane. Utworzona łącznotkankowa płytka w obrębie intymy była znacznych rozmiarów, tak, że powodowała obliterację naczynia do połowy. Podobnie, jak w przypadku pierwszym, błona elastyczna wewnętrzna

na była postrzępiona ulegając miejscami całkowitemu zanikowi. Śródbłonek pokrywający płytkę był ścięzły i częściowo zanikł (ryc. 2).

Fot. J. Pacewicz

Ryc. 2

Stwierdzone zmiany o charakterze proliferacyjnym i proliferacyjno-zwyrodnieniowym przypominały w zupełności zmiany arteriosklerotyczne lub aterosklerotyczne. Odpowiadały one miażdżycy człowieka w pierwszym okresie rozwoju. Lokalizacja zmian była typowa dla zwierząt, a mianowicie dotyczyła odcinka brzuszego aorty. Z uwagi na młody wiek badanych ptaków należy sądzić, że w miarę starzenia się kuropatw ilość i jakość zmian arteriosklerotycznych uległaby nasileniu.

Piśmiennictwo

1. Clarkson T. B., Middleton Ch. C., Prichard R. W., Lofland H. B.: Ann. N.Y. Acad. Sci. 127, 763, 1965.
2. Kądziołka A.: Medycyna Wet. 24, 193, 1968.
3. Kądziołka A., Rubaj B., Nowak J.: Medycyna Wet. 24, 479, 1968.
4. Luginbühl H., Jones J. E. T.: Ann. N.Y. Acad. Sci. 127, 763, 1965.
5. Simpson Ch. F., Harms R. H.: Journal Ath. Res. 8(1), 143, 1968.
6. Zuliński T.: Medycyna Wet. 17, 76, 1961.

Adres autora: lek. wet. Andrzej Owczarewicz, Lublin, Al. PKWN 40.

JÓZEF DZIEKOŃSKI

PRZYPADEK ZIARNINIĄKÓW ROECKLA

Zakład Higieny Weterynaryjnej w Bydgoszczy
Kierownik: lek. wet. J. BOROWIECKI

Doniesienia dotyczące ziarniniaków Roeckla są dotychczas rzadkością, po raz pierwszy zostały opisane przez Degive'a i van Hertzena w 1870 r. oraz Roeckla w 1895 r. Badania późniejsze nie wyjaśniają przyczyny schorzenia. W piśmiennictwie krajowym ziarniniaki Roeckla pierwsi opisali Wachnik i Zakrzewski (7). Ziegler w 1929 r., ze względu na obecność w ziarniniakach serowatej martwicy, wprowadził nazwę „guzowatej martwicy mięśni”. Rzadko spotykane zmiany oraz wyizolowane z wnętrza guzków drożdżaki skłoniły do przedstawienia przypadku w niniejszym doniesieniu.

Ziarniniaki Roeckla występują u bydła w różnym wieku, częściej u osobników męskich. Schorzeniem mogą być objęte wszystkie mięśnie szkieletowe, zwłaszcza mięśnie ogona, barkowe i klatki piersiowej. Zmiany patologiczne polegają na tworzeniu się w powierchownych warstwach mięśni włókniaopodobnych białoszarych guzków, wielkości od główki

szpilki do orzecha włoskiego, otoczonych cienką łącznotkankową torebką. Powierzchnia przekroju guzków jest sucha, barwy biało-żółtawej, w części środkowej, zwłaszcza guzów większych, wykazuje cechy suchego zserowacenia. Podobne zmiany mogą występować w narządach mięsnych i węzłach chłonnych, rzadziej w tkance łącznej pod skórą (5, 7).

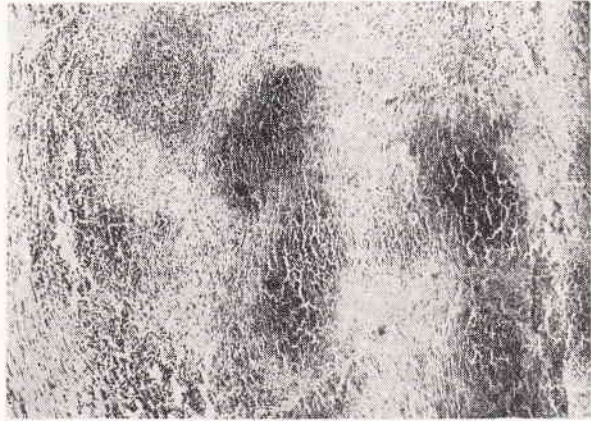
Etiologia schorzenia nie została jeszcze wyjaśniona. W większości przypadków nie udało się ustalić przyczyny choroby. Wachnik i Zakrzewski (7) sugerują, że etiologia ziarniniaków związana być może z pewnymi liniami hodowlanymi. Niektórzy badacze uważają pałeczkę ropotwórczą (*Bact. pyogenes*) za czynnik wywołujący schorzenie. Inni przypisują powstanie ziarniniaków prątkom gruźlicy o zmniejszonej zjadliwości. Burgisser (1) znalazł w ziarniniakach prątki kwasooporne, które nie dały się ani hodować, ani przenieść na zwierzęta doświadczalne. Van Heelsbergen i Clarenburg (3) badaniem histopatologicznym stwierdzili w guzkach zmiany gruźlicze, podobne do gruźlicy nerek u świni wywołanej prątkami gruźlicy typu ptasiego, stąd przypuszczają, że prątki typu ptasiego są przyczyną powstawania ziarniniaków Roeckla. Zakazić zwierząt doświadczalnych nie udało się. Adamesteanu i Coseac (1957) wyhodowali z guzków gronkowce, paciorkowce i *B. pyogenes*. Foulerton i Ostertag (1922) wyizolowali komórki drożdżowe, stąd pochodzi nazwa „blastomycosis”.

Przypadek własny

Przypadek dotyczy 2-letniej jałówki cz. b. poddanej ubojowi w rzeźni z powodu gruźlicy płuc. Do badania pracownia otrzymała wycinki mięśni grzbietu oraz węzeł chłonny podkolanowy, z podejrzeniem drożdżycy.

Zmiany anatomopatologiczne. W powierzchniowej warstwie mięśni znajdowały się liczne twarde guzki wielkości od główki szpilki do orzecha laskowego, barwy jasnoszarej, ostro odgraniczone od tkanki mięśniowej, wypuklające się ponad jej powierzchnię, pokryte nie zmienioną omiesną zewnętrzną (ryc. 1). Powierzchnia przekroju była sucha, żół-

wienia jednojądrzastych komórek okrągłych, wykazujące cechy martwicy (*pyknosis karyorrhexis*) (rys. 2). W dużych, starszych guzach część środkową, na dużej przestrzeni wypełnia serowata masa, intensywnie barwiąca się eozyną, wśród której widoczne są szczątki rozpadłych komórek i jąder. Złogów wapnia w żadnym z guzków nie stwierdzono. Przyległe do guzów włókna mięśniowe były szklisto zwyrodniałe. Węzeł chłonny zmian nie wykazywał.

Ryc. 2. Wycinek guzka z ogniskami martwiczymi (ciemno zabarwione) i otaczającą je tkanką ziarninową. Na obwodzie (z lewej strony) warstwa łącznotkankowa, nacieczona komórkami limfoidalnymi. Barw. H-E. Pow. 60 X.

Z guzków wyizolowano drożdżaki, zidentyfikowane w Klinice Dermatologicznej Pomorskiej AM jako *Candida scotti*. W makrohodowli na pożywce Sabourauda rosły jako kolonie lśniące, soczyste, o powierzchni gładkiej, barwy szarokremowej. Próba zakażenia świnek morskich i białych myszek rozcierem z guzków wypadła negatywnie. Badanie bakteriologiczne również dało ujemny rezultat. Na marginesie warto zaznaczyć, że w 1935 r. Scott (Australia) wyizolował po raz pierwszy dwa szczepy: jeden (y-1) został wyizolowany z wątroby wołu, drugi (y-62) z wnętrzości ryby z zakładów przetwórczych w Townsville (Queensland). Drożdżaki występują we wszystkich szerokościach geograficznych; często przebywają na zdrowej skórze zwierząt i ludzi, w glebie i powietrzu. Występowanie ich u zwierząt może być spowodowane wieloma czynnikami, jak podawanie antybiotyków, awitaminozy, skarmianie zakażonej karmy, osłabienie odporności organizmu w przebiegu przewlekłych schorzeń (2, 4). Być może, że w opisanym przypadku gruźlica płuc u jałówki była momentem sprzyjającym wystąpieniu drożdżaków i roli ich w patogenezie martwiczych guzków.

W diagnozie różnicowej należy wziąć pod uwagę wczesną, uogólnioną postać gruźlicy oraz guzkowate zapalenie skóry u bydła (*dermatitis nodosa*), wywołane prawdopodobnie przez nietypowe prątki kwasooporne.

Przy ocenie sanitarnej warstwę mięśni, w której tkwią guzki, należy usunąć, resztę dopuścić do spożycia.

Piśmiennictwo

1. Burgisser H.: Schweiz. Archiv. f. Tierhk. 9, 503, 1958.
2. Fertig S., Kaszubkiewicz C., Wasiukiewicz W.: Medycyna Wet. 14, 135, 1958.
3. Van Heelsbergen T., Clarenburg A.: Z. Fleisch u. Milchyg. 44, 223, 1934.
4. Janowski W., Jasińska S.: Medycyna Wet. 15, 753, 1959.
5. Jirina K.: Berl. Münch. Tierärztl. Wschr. 70, 381, 1957.
6. Lachenschmid B.: Münch. Tierärztl. Wschr. 83, 382, 1932.
7. Wachnik Z., Zakrzewski A.: Medycyna Wet. 19, 357, 1963.
8. Ziegler M.: wg Joest E.-Handbuch der speziellen pathologischen Anatomie der Haustiere, 1962.

Adres autora: dr Józef Dziekoński, Bydgoszcz, ul. Świerczewskiego 35 m. 25.

Ryc. 1. Guzki w mięśniach grzbietu u jałówki (wielkość naturalna).

tawo zabarwiona, w większości guzków w części środkowej usiana drobnymi, mętnymi ogniskami martwiczymi. Budowa histopatologiczna w przedstawionym przypadku pokrywa się z wcześniejszymi opisami ziarniniaków Roeckla. Warstwę zewnętrzną guzków tworzy tkanka łączna, nacieczona komórkami limfoidalnymi, dalej ku środkowi guzki wypełnia warstwa młodej tkanki ziarninowej, składająca się głównie z fibroblastów, komórek limfatycznych i nielicznych leukocytów; występujące gdzieś w zaniku włókna mięśniowe otaczają komórki ziarniny, sprawiając wrażenie komórek olbrzymich typu ciał obcych. W części środkowej guzków widoczne są sku-